

Sygn. akt I.Ca 568/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lutego 2016r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Mirosław Krzysztof Derda
Sędziowie:	SO Cezary Olszewski SO Antoni Czeszkiewicz
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2016 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa **R. M.**

przeciwko I. M.

o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji pozwanej I. M.

od wyroku Sądu Rejonowego w Elku

z dnia 17 lipca 2015r., sygn. akt III RC 124/15

- 1) Zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala;
- 2) Zasądza od powoda R. M. na rzecz pozwanej I. M. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II – giej instancji;
- 3) Nakazuje pobrać od powoda R. M. na rzecz Skarbu Państwa – kasa Sądu Okręgowego w Suwałkach kwotę 339,48 zł (trzysta trzydzieści dziewięć złotych czterdzieści osiem groszy) tytułem zwrotu wydatków tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa.

SSO Antoni Czeszkiewicz SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Cezary Olszewski

Sygn. akt: I. Ca. 568/15

UZASADNIENIE

Powód R. M. wystąpił z pozwem przeciwko I. M., w którym domagał się ustalenia wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego wobec niej, z dniem 20 grudnia 2014 r.

W uzasadnieniu wskazał, że małżeństwo stron zostało rozwiązane na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w D. w W. z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie (...), który uprawomocnił się w dniu 19 grudnia 2009 r. Jednocześnie w powyższej sprawie strony zawarły ugodę sądową, na mocy której powód zobowiązał się płacić na rzecz pozwanej alimenty w wysokości 400 euro miesięcznie oraz kwotę 50 euro miesięcznie na jej ubezpieczenie chorobowe. Powód podniósł, iż wyrok rozwodowy został wydany na podstawie porozumienia stron. Żadna ze stron nie została uznana winnym rozpadowi małżeństwa. Od czasu wydania powyższego orzeczenia minęło już pięć lat, a zatem w świetle art. 60 § 3 k.r.o. obowiązek alimentacyjny wygasł. Ponadto powód wskazał, iż od czasu ustalenia obowiązku alimentacyjnego wobec pozwanej jego sytuacja finansowa uległa istotnemu pogorszeniu. Podstawą ustalenia wysokości alimentów było przypadające 14-krotnie w roku przeciętne wynagrodzenie netto wynoszące 1.640 euro, natomiast od października 2013 r. powód utrzymuje się z renty zdrowotnej w wysokości 770 euro miesięcznie. Otrzymuje również dodatek mieszkaniowy w wysokości 42 euro. Obecna partnerka powoda jest osobą bezrobotną, otrzymuje zasiłek w wysokości 831,11 euro. Oboje mieszkają w W. w mieszkaniu, za które spłacają kredyt w wysokości po 245 euro dwie raty w ciągu roku oraz opłacają czynsz po 432 euro miesięcznie, prąd 60 euro co dwa miesiące, woda i ogrzewanie po 70 euro co dwa miesiące.

Pozwana I. M. nie uznała powództwa i wniosła o jego oddalenie w całości.

Sąd Rejonowy w (...) III Wydział Rodzinny i Nieletnich wyrokiem z dnia 17 lipca 2015 r. w sprawie o sygn. akt: III. RC. 124/15 ustalił, że obowiązek alimentacyjny powoda R. M. wobec pozwanej I. M. wynikający z ugody zawartej przed Sądem Rejonowym dzielnicy D. w dniu 30 listopada 2009 r. w sprawie I C (...) (wyrok o rozwodzie za porozumieniem stron Sądu Okręgowego w D.) w kwocie po 400 euro miesięcznie, ustał z dniem 20 grudnia 2014 r. Dodatkowo Sąd ten odstąpił od obciążania pozwanej kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zostało oparte o następujące ustalenia faktyczne:

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie o sygn. 1 C (...) Sąd Okręgowy D. w W. rozwiązał małżeństwo powoda R. M. i pozwanej I. M. poprzez rozwód za porozumieniem stron. Wyrok uprawomocnił się w dniu 19 grudnia 2009 r.

Również w dniu 30 listopada 2009 r. strony zawarły ugodę przed Sądem Rejonowym dzielnicy D. 1 w W. w sprawie o sygn. 1 C (...) na mocy, której powód zobowiązał się płacić na rzecz pozwanej alimenty, które wówczas wyliczono na kwotę 400 euro miesięcznie. Ponadto zobowiązał się płacić pozwanej 50 euro miesięcznie na ubezpieczenie zdrowotne. Podstawę ugody stanowił przeciętny miesięczny dochód netto powoda w wysokości 1.640 euro wypłacany 14 razy w ciągu roku. W ramach tej ugody strony dokonały także podziału ich majątku wspólnego, ustalając, że mieszkanie przy W. S. (...) w W. wraz ze znajdującym się w nim wyposażeniem przypadnie R. M. (który stał się wyłącznym najemcą tego mieszkania), z wyjątkiem rzeczy osobistych oraz garnków, talerzy, które przypadły I. M.. Powód R. M. zobowiązał się do przejęcia na siebie w całości spłaty kredytu zaciągniętego w (...) na sfinansowanie wyżej opisanego mieszkania. Ponadto strony ustaliły, że należąca do nich wspólna działka w E. na M. oraz dom pozostanie we współwłasności stron.

Pozwana zamieszkiwała w (...) do maja 2013 r., po czym powróciła do (...) i w okresie od dnia 20 lutego 2014 r. do dnia 15 marca 2014 r. zamieszkiwała we wspólnej nieruchomości stron w M..

Postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie I Ns 333/13 Sąd Rejonowy w (...) I Wydział Cywilny dokonał podziału majątku wspólnego stron, w skład którego wchodziła nieruchomość gruntowa zabudowana, położona w miejscowości M. gm. E. o wartości 70.000 zł w ten sposób, że wymienioną wyżej nieruchomość przyznał na wyłączną własność pozwanej I. M., zasądzając jednocześnie od pozwanej na rzecz powoda tytułem spłaty kwotę 35.000 zł płatną w 5 ratach. Od powyższego postanowienia pozwana w dniu 22 września 2014 r. wniosła apelację, która postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie I Ca 354/14 została oddalona.

Nieruchomość w M. wymaga generalnego remontu, dlatego pozwana obecnie samotnie zamieszkuje na stacji w E., za którą łączne opłaty wynoszą 900 zł miesięcznie. Pozwana ma 60 lat i jest osobą bezrobotną, jednakże nie jest zarejestrowana jako osoba bezrobotna w (...). Utrzymuje się z alimentów oraz sporadycznie korzysta z pomocy córki

przebywającej w (...), która na prośbę pozwanej przysłała po 50 euro. Pozwana spłaca również kredyt zaciągnięty na kwotę 35.000 zł w celu spłaty powoda zgodnie z postanowieniem Sądu o podziale majątku wspólnego stron.

Powód zamieszkuje obecnie w (...) przy W. S. (...)w W. wraz ze swoją partnerką, z którą wspólnie prowadzą gospodarstwo domowe. Partnerka powoda jest osobą bezrobotną, otrzymuje zasiłek w wysokości 831,11 euro miesięcznie. Powód ma obecnie 61 lat. Od października 2013 r. otrzymuje rentę inwalidzką w wysokości 812,19 euro brutto (770,77 euro netto), a od dnia 1 stycznia 2014 r. dodatek wyrównawczy w kwocie 45,54 euro. Ponadto powód spłaca kredyt mieszkaniowy zaciągnięty jeszcze w trakcie trwania małżeństwa z pozwaną w wysokości 245 euro (dwie raty w ciągu roku). Wydatki powoda związane z opłatami mieszkaniowymi kształtują się na poziomie ok. 500 euro.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powództwo w całości zasługiwało na uwzględnienie. Uznał, że wyrok rozwodowy zawarty w dniu 30 listopada 2009 r. przed Sądem Rejonowym D. w W. podlega uznaniu z mocy prawa zgodnie z art. 1145 k.p.c. w zw. z art. 1147 § 1 k.p.c.

Sąd Rejonowy wskazał, że prawem materialnym właściwym do rozpoznania przedmiotowej sprawy jest również prawo Rzeczypospolitej Polskiej. W tym aspekcie Sąd ten zwrócił uwagę, że art. 63 ustawy z dnia 04 lutego 2011 r. - Prawo prywatne międzynarodowe w kwestii zobowiązań alimentacyjnych między byłymi małżonkami po ustaniu małżeństwa odsyła do rozporządzenia Rady (WE) nr(...)z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. U.UE L z dnia 10 stycznia 2009 r.), które z kolei w art. 15 odsyła do Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych (Dz. U. UE L z dnia 16 grudnia 2009 r.). W art. 3 ust. 1 powyższego Protokołu wprowadzona została zasada stosowania prawa państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, przy czym zgodnie z art. 5 tego Protokołu zasada ta nie ma zastosowania w przypadku zobowiązań alimentacyjnych pomiędzy byłymi małżonkami, jeśli jedna ze stron się temu sprzeciwi i jeśli prawo innego państwa, w szczególności państwa ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków, ma ściślejszy związek z ich małżeństwem, gdyż wówczas zastosowanie znajduje prawo tego innego państwa. Tymczasem w przedmiotowej sprawie pozwana I. M. nie sprzeciwiła się zastosowaniu przez Sąd prawa polskiego. Zgłaszała jedynie zastrzeżenia dotyczące jurysdykcji krajowej wskazując, iż to sąd austriacki powinien rozpoznawać sprawę. Wobec powyższego i z racji miejsca zamieszkania wierzycielki (pозwanej) Sąd Rejonowy w (...) uznał, iż prawem właściwym w rozpoznawanej sprawie jest prawo polskie.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy uznał na gruncie art. 60 § 3 k.r.o., że obowiązek alimentacyjny powoda względem pozwanej wygasł, albowiem upłynęło ponad 5 lat licząc od daty uprawomocnienia się wyroku rozwodowego stron, a więc już w dniu 20 grudnia 2014 r. Ponadto pozwana nie wystąpiła z powództwem o przedłużenie tego terminu.

O kosztach procesu, Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., odstępując od obciążania pozwanej kosztami postępowania w sprawie, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego orzeczenia w zakresie pkt I wniosła pozwana I. M., zarzucając Sądowi I instancji:

1) naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) poczynienie przez Sąd błędnych ustaleń faktycznych w sprzeczności z zasadami logiki oraz doświadczenia życiowego i w konsekwencji tego przyjęcie, że pozwana nie sprzeciwiła się na zastosowanie w sprawie prawa materialnego Rzeczypospolitej Polskiej, podczas gdy wyraźnie dawała ona do zrozumienia, że Sąd powinien stosować prawo austriackie, co w konsekwencji doprowadziło do wydania rozstrzygnięcia niekorzystnego dla strony pozwanej;

b) art. 1143 § 1 k.p.c. poprzez nieustalenie przez Sąd z urzędu jako właściwego prawa obcego materialnego - prawa małżeńskiego obowiązującego w Austrii i rozstrzygnięcie sprawy na podstawie prawa materialnego polskiego, co miało decydujący wpływ na wynik sprawy, bowiem doprowadziło do uznania roszczenia powoda.

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 3 Protokołu w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań alimentacyjnych, sporządzonego w H. w dniu 23 listopada 2007 r. (Protokół haski) - „Specjalne zasady dotyczące małżonków i byłych małżonków” poprzez jego zastosowanie oraz art. 5 w/w Protokołu poprzez jego niezastosowanie, skutkujące przyjęciem, że skoro pozwana nie wyraziła sprzeciwu na zastosowanie prawa polskiego, to podstawę prawną dla wyboru prawa właściwego stanowi art. 3, nie zaś art. 5 w/w Protokołu;

b) art. 60 § 3 k.r.o. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, skutkujące przyjęciem, że obowiązek alimentacyjny powoda wygasł, podczas gdy Sąd Rejonowy winien był dojść do przeciwnej konkluzji, stosując prawo rodzinne austriackie, a w szczególności art. 55a Prawa małżeńskiego (...) ((...)).

Wskazując na powyższe, apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz zasądzenie od strony powodowej na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji w związku z nierozpoznaniem istoty sprawy oraz zasądzenie od strony powodowej na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W dopowiedzi na apelację, powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów procesu za drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelację pozwanej należało uwzględnić.

Dokonując ponownej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania przed Sądem Rejonowym, co stanowi konsekwencję treści zarzutów apelacyjnych, Sąd drugiej instancji doszedł do przekonania, że w przedmiotowej sprawie nie zachodzą podstawy do przyjęcia, że ustalony przez Sąd pierwszej instancji stan faktyczny uzasadniał zastosowanie przepisu art. 60 § 3 k.r.o. i uwzględnienie na podstawie powołanego przepisu wytoczonego powództwa.

Zgodnie z art. 1103 k.p.c. sprawy rozpoznawane w procesie należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej. Miejsce zamieszkania pozwanej I. M. w Polsce przesądza w tych warunkach o jurysdykcji sądu polskiego właściwości ogólnej (art. 27 § 1 k.p.c.).

Poszukiwanie odpowiedniego systemu prawa materialnego dla zobowiązań alimentacyjnych pomiędzy byłymi małżonkami po ustaniu małżeństwa powinno uwzględniać w pierwszej kolejności wynikający z art. 63 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. z 2015 r., poz. 1792) nakaz analizy przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr (...)z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009). Zgodnie więc z art. 15 w/w Rozporządzenia, prawo właściwe w sprawach zobowiązań alimentacyjnych jest określane zgodnie z Protokołem haskim z 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych w państwach członkowskich (Dz. U. UE L z dnia 16 grudnia 2009 r.), dla których protokół ten jest wiążący.

W świetle art. 3 ust. 1 w/w Protokołu haskiego wprowadzona została zasada stosowania prawa państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, przy czym zgodnie z art. 5 tego Protokołu zasada ta nie ma zastosowania w przypadku zobowiązań alimentacyjnych pomiędzy byłymi małżonkami, jeśli jedna ze stron się temu sprzeciwi i jeśli prawo innego państwa, w szczególności państwa ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków, ma ściślejszy związek z ich małżeństwem, gdyż wówczas zastosowanie znajduje prawo tego innego państwa.

W rozpoznawanej sprawie pozwana domagała się oddalenia powództwa. Wyraźnie wskazywała, że w sprawie winny mieć zastosowanie przepisy prawa austriackiego. W ocenie Sądu Okręgowego, stanowisko pozwanej należało

zinterpretować jako złożenie sprzeciwu wobec stosowaniu w sprawie niniejszej prawa polskiego które byłoby właściwe w myśl art. 3 ust. 1 w/w Protokołu z racji miejsca zamieszkania pozwanej, której przysługiwało roszczenie alimentacyjne. Z tych przyczyn należy uznać, że zastosowanie w sprawie winien mieć przepis art. 5 wspomnianego Protokołu, a zatem Sąd Rejonowy winien rozpoznawać sprawę na podstawie przepisów prawa austriackiego, a nie polskiego.

Respektując powyższą zasadę, Sąd Okręgowy w trybie art. 1143 k.p.c. uzyskał przepisy prawa austriackiego regulujące obowiązki alimentacyjne między rozwiedzionymi małżonkami.

Analizując treść uzyskanych przepisów (art. 60-80 austriackiej ustawy o związkach małżeńskich – E. (...)), k. 111-122) Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że nie przewidują one żadnego terminu, w granicach którego były małżonek jest obowiązany zapewniać utrzymanie drugiego małżonka, w przypadku rozwiązania małżeństwa na podstawie art. 55a (...). Prawo (...) nie przewiduje trwania okresu 5-letniego dla obowiązku alimentacyjnego pomiędzy byłymi małżonkami, tak jak przewidywał to art. 60 § 3 k.r.o. Nie przewiduje też możliwości wygaśnięcia tegoż obowiązku. Jedynym kryterium, które pozwala regulować wysokość tych alimentów stanowi zmiana sytuacji majątkowej zobowiązanego lub uprawnionego, inaczej mówiąc standard życia małżonków, zmiana warunków bytowych (vide: ugoda z dnia 30 listopada 2009 r. oraz art. 69 ust. 3 i 69a ust. 1 i 2 EheG).

Uwzględniając treść powyższych przepisów oraz fakt, że w toku postępowania apelacyjnego strony niniejszego procesu przed sądem austriackim w dniu 8 lutego 2016 r. zawarły ugodę, na mocy której obniżono obowiązek alimentacyjny powoda względem pozwanej z kwoty 400 euro na kwotę 200 euro, Sąd Okręgowy uznał, że brak jest podstaw do uwzględnienia powództwa. Dokonując oceny sytuacji materialnej i życiowej obu stron procesu, Sąd Okręgowy uznał, że kwota 200 euro miesięcznie jest adekwatna do stopnia aktualnych warunków życiowych powoda. W tym aspekcie należy zwrócić szczególną uwagę, że dochód netto powoda stanowiący podstawę ugody z dnia 30 listopada 2009 r. znacząco się zmniejszył w porównaniu do aktualnej jego wysokości. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że niniejsze powództwo podlegało oddaleniu.

Mając na względzie powyższe, apelację pozwanej uznał Sąd Okręgowy za zasadną i stąd też, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzeczono jak w pkt I wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego przed Sądem drugiej instancji orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490). Określając wysokość kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika pozwanej przed Sądem II instancji na kwotę 1.800,00 zł, Sąd Okręgowy uwzględnił jego nakład pracy i charakter sprawy oraz fakt, że pełnomocnik ten nie brał udziału w postępowaniu przed Sądem I instancji.

O pozostałych kosztach skredytowanych tymczasowo przez Skarb Państwa, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 k.p.c.